

”Det hjertet er fullt av, det taler jo munnen.”

Et møte med Ol-Kanelesa og Benjamin Sigismund

Preken under Falkbergetmesse på Ratvolden 10. august 2008

(13. søndag etter pinse)

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Matteus i det 12. kapittel:

Jesus sa: ”Enten er treet godt, og da er også frukten god, eller treet er dårlig, og da er også frukten dårlig. Treet kjennes på frukten. Ormeyngel! Hvordan kan dere si noe godt, dere som er onde? Det hjertet er fullt av, det taler jo munnen. Et godt menneske henter fram gode ting av sitt gode forråd, et ondt menneske henter fram onde ting av sitt onde forråd. Det sier jeg dere: Hvert unyttig ord menneskene sier, skal de svare for på dommens dag. Ja, etter dine ord skal du kjennes rettferdig, og etter dine ord skal du dømmes skyldig.”

Slik lyder Herrens ord.

Klokken fire; Sigismund satt alt ved sitt skrivebord. Han satt med hand under kinn og ventet på solen.

Full av iver hadde han våknet mens det ennå var nesten mørkt. Han hadde med én gang stått opp og tatt den vanlige morgengymnastikk. Hadde så slått ild, tent et talglys og gått til arbeid. Han hadde snart sin tiltredelsespreken ferdig.

I to dager hadde han i sin embetsdrakt gått rundt i Bergstadens gater. Han hadde hilst på alle stadens kondisjonerte. Og igår tilsa han to berusede hyttekneker å møte på kontoret til idag. Senest kl. 9! Et glass i all sømmelighet innen døre i familiens skjød eller i godt vennelag var ham aldeles ikke imot - - - men fylleri på åpen gate, det aktet han å sette stopper for! De to hyttekneker ville han refse rett grundig. Videre ville han innkalle dem til å møte i skriftehuset første søndag etter sin innsendelse for at de der kunne gjøre bot. Han ønsket å beta dem enhver lyst til vedblivende drukkenskap.

Nå, da dagslyset vokste omkring ham og det osende talglys brant ned i staken, kjente han seg døs! Det var dyp fred, det var stigende trygghet i det første morgenlys; det var de skjønne drømmers time! Natten var søvnens, ikke drømmers tid.

Presten duppet. Hodet gled et par ganger ut av handen. Han rettet seg opp. Han syntes at en hand, ikke en fremmed hand, men en ung kvinnes hand var det, strøk ham nettopp over håret. Han hadde sett et blekt pikeansikt, ikke fremmed det heller, men hva hun het, det kunne han ikke si, for han visste det visst ikke?

”Nå!” sa han til seg selv. ”Her er ikke tid til søte syner, men til arbeid!”

*Han tok atter fatt på sin tiltredelsespreken. Han bygget den opp på Jeremias' ord om det ondes voldsomme varaktighet på jorden:
"Blåsebelgen er oppbrent av ilden; forgjeves har man smeltet og smeltet, og de onde er ikke utskilte!"*

Sigismunds fjærpenn krafset. Han stridde med tunge ord. Hen fremtvang bildet av voldsom styrke. Han ble selv grepet av dem. Han, Benjamin Sigismund, var i ferd med å holde en ny bjergprediken.

Da gikk døren opp. Inn kom en firskåret ansikt og buskete øyenbryn. Han så ut til å være noe over de femti. I helgepuss var han. - - - Han hadde gule, feltberedde elglærsklær, kalvekryss og gulrødt silkelommetørkle.

Sigismund vendte seg i stolen og stirret bakover på mannen.

"Er det klokkeren?"

"Ja."

Sigismund mønstret ham skarpt med øynene. Hans ansikt og hode var som hugget i sten, det var noe fornemt over trekkene, noe aristokratisk, som Sigismund med en gang følte seg tiltalt av.

"Jeg budsendte deg i går, klokker!"

"Je va oppme Aursunna."

"Aur – Hvor ligger det?"

"Vet it presten det da?"

"Nei."

"Nei. Nei. Det kan fil så vårå det."

Sigismund rykket til i stolen. Han hørte noe av den samme kalde forakt i klokkerens stemme, som han hadde hørt i kørkjørerens. Høyst besynderlig forekom det ham at mannen innfant seg her på kontoret så tidlig, lenge før solen sto opp. Han skyndte seg opp og satte noen høyryggede gyllenlærstoler til skjerm Brett foran sengen, der Kathrine ennå lå og sov. Nødvendig var det vel ikke, Kathrine hadde et solid sovehjerte; men for klokkerens skyld. - - - Nødvendig var det vel ikke for hans skyld heller. Almuen hadde ikke noen bluferdighet. Ikke for to skilling!

Og Sigismund stirret gjennom vinduet opp på kirketårnet. Klokken slo snart fem.

Først nå la han merke til at det allerede var full ferdsel ute på gaten. Han hadde vært så opptatt av sin tiltredelsespreken, at han ikke engang hadde hørt klokkespillet fra de hundre hester, som var på vei opp til smeltehytten med køl og malm.

Da Johan Falkberget publiserte *Den fjerde nattevakt* i 1923 introduserte han samtidig for verden et av de mest fascinerende karakterpar i norsk litteraturhistorie: Prest Benjamin Sigismund og Ol-Kanelesa, smed og klokker. Den ene en ung og ambisiøs embetsmann, kun nylig ankommet Bergstaden. Den andre en godt voksen og sindig mann av folket, fjellstø, som hentet ut av selve koppårberget.

Deres første møte skildres i kapittelet *Smed og klokker Ol-Kanelesa* som altså denne søndagens preken skal kretse rundt.

Sokneprest Sigismund sitter og forbereder sin tiltredelsespreken. Han er oppslukt, ordene fanger ham inn. Ja, så mye fanges han av sine egne ordkunster at han rent glemmer den virkelighet det er han skal tale sine ord inn i. Men så ankommer klokkeren, og i møtet mellom de to skjer det forunderlige: Presten får øynene opp for verden rundt seg, den verden han selv også er en del av, den verden hans egen skjebne er vevd sammen med på forunderlig vis. Det er Falkbergets verden, vår verden, det er Guds verden.

"Godmorgen, klokker! Vel møtt!"

"Gumorn, ja! Dåkk må vårå velkommen!"

Klokkeren gløttet unnselig mot sengen.

"Je fe mest kommå att sea, je; frua søv, ser je."

Han snakket lavt som han var redd for å vekke henne, og han passet hele tiden på å snu ryggen til.

Sigismund stusset. Han ble likevel forundret over mannens takt.

"Nå! Nå!" sa Sigismund og klappet klokkeren på ryggen. "Vi kan sette oss hernede ved døren og tale sammen i all stillhet."

Han pekte med sin fjærpenn på en gammel stol med brutt rygg og rødmalt sete.

"Æres den som æres bør!" Klokkeren satte seg på dørstokken. "Her er mer enn bra nok for meg."

"Hvo seg selv forneder skal opphøyes, klokker." Sigismund satte seg forsiktig på stolen. "Og ditt navn er altså Ole Korneliussen?"

"Ol-Kanelesa ja."

"Hva?" sa Sigismund og reiste seg igjen. "Heter du ikke Ole Korneliussen?"

Han gikk bort til bordet og grep etter kallsboken. "Klokker Ole Korneliussen, født av foreldrene Kornelius Olsen Bonde og hustru Gunhild Erlingsdatter, født - - - " Sigismund holdt boken tett opp til øynene. "Er det Hjulmager?"

"Stemmer!"

"Stemmer?"

Sigismund skjønte ikke riktig.

"Je mene at Dokk les rett."

Sigismund kastet boken på bordet. Også denne mann talte visst med kløftet tunge? Han ville lære folket her i bergene av med denne forargelige tvetale. Han hadde best lyst til å gi klokkeren et fingerpek nå med en gang; men da det var første gang de så hverandre, fikk han holde tann for tunge.

Det hjertet er fullt av, det taler jo munnen. Et godt menneske henter fram gode ting av sitt gode forråd, et ondt menneske henter fram onde ting av sitt onde forråd. Det sier jeg dere: Hvert unyttig ord menneskene sier, skal de svare for på dommens dag. Ja, etter dine ord skal du kjennes rettferdig, og etter dine ord skal du dømmes skyldig.

Slik lyder Jesu ord til oss i dag, gjennom det hellige evangeliet. Og disse ord virker også som en tolkningsnøkkel som åpner opp dialogen mellom prest og klokke for oss.

Presten Sigismund ser intuitivt ned på sin klokke, mens klokkeren behandler sin prest som sin likemann: Han bruker stedets dialekt og legger sin tale i et dagligdags stemningsleie. Men så står han heller ikke noe tilbake for sin prest hva gjelder bibelkunnskap og retorisk finesse, noe han får mer enn nok anledning til å vise i løpet av samtalen.

Så viser samtalen også ganske snart hvor Falkbergets egne sympatier ligger. Den ene av de to samtalepartnerne avsløres av sine ord som en hard og brå og uforstandig mann – men det betyr ikke at han ikke har vilje til å lære. Og han skal saktens få lære av sin samtalepartner, og det ganske så umiddelbart.

”Hør min gode klokke, hvordan er så det moralske liv her på Bergstaden?”

”Å, je tru det er omtrent som i Noa dager, de ga tilekte og toge tilekte.”

”Hvordan forholder det seg så med de enkelte laster - - - la oss nå for eksempel si drukkenskapen?”

”Å, det e fil omtrent som før, det sju; det kunna ha værre verre og det kunna kanskje ha værre bære òg.”

Og så satt de og tidde en stund. Da gikk det opp for Sigismund at han var blitt omtrent like klok av klokkerens svar. Hans ord var så glatte som kiselsten. Prestens ergrelse over det runde og intetsigende svar gikk allikevel over til munterhet. Denne bergmann var visst alt annet enn en dumrian. Denne ro, denne sikkerhet og denne takt og uforskammethet på samme tid, var gammel norsk - - - Sigismund hadde nær sagt kultur.

”Vi kan altså si at det gjennomgående er en edruelig befolkning her i sognet, Ole Korneliussen?”

”Om vi sku sei no anna, då måtte folk vørrå full støtt, og da stana Verket og da stana smelthytta. Da vart storkaran brølens òg.”

Sigismund reiste seg igjen. Han ville ikke nettopp påstå at klokkeren ga ham noen fyldige opplysninger. Og tiden var litt for kostbar til å kaste bort på denne uvillige mann. Sigismund hadde ennå en god del igjen på sin tiltredelsespreken.

Ol-Kanelesa reiste seg også. Han var både tørst og sulten og ville gjerne komme seg hjem til Elisabetstuguen for å få seg litt tillivs. Nå slo kirkeklokken seks; han skulle for lengst vært i smien.

De sto side om side, prest og klokker, og lydde til de tunge slag fra malmhammeren i tårnet.

”Vår klokke slår, vår tid bortgår - - - ”

”Og evigheten forestår!” skyndte Ol-Kanelesa å føye til.

”Ja. Og du er alt blitt en gammel mann, klokker?”

Sigismund hadde likevel lyst til å komme ham litt inn på livet. Han ville ha godt av å bli minnet om alle tings forgjengelighet, også sin egen.

”Je e fem og femti år! Og presten?”

”Jeg er tre og tredve!”

”Da går det fort!” sa Ol-Kanelesa. ”Etter en e tretti, går det som en røk!”

Han åpnet døren og skrevde over dørstokken. Presten ble stående i dørgløtten og holde seg i klinken.

Ol-Kanelesa bøyd seg og tok fram fra råen bak døren en fele, inntullet i et tørkle.

”Er du spillemann også?”

”It-no å snakke om.”

”Du har jo fiolin.”

”Ja, det e mange som har e fele. Og skull alle dem vårå spemenn, da vart det strivoli med spel og dans her i væln.”

”Du har altså spillet inatt, klokker?” sa presten strengt. ”Er ikke det lettsindig av en kirkens tjener?”

Ol-Kanelesa la felen under armen.

”E det galiar å spela om natta hell om dagen? Je ha alder sett det forbydd!”

Sigismund syntes han snakket til et fjell; en aldeles ufattelig kald ro satt denne mannen inne med, en ro ingen og intet kunne rokke ved.

”En ting, klokker, du må lytte til samvittighetens røst!”

Ol-Kanelesa ble stående lenge og fundere og stirre ned mot golvet; og Sigismund ble utålmodig, denne samtale syntes aldri å ville ta ende.

”Ja, må presten lye etter den røsten da?”

”Ja, visselig må jeg det!”

”Da e samvittigheta Dor før lågmælt. Je tykje samvittigheta e no tå det høgmæltas tå alt.”

Nå ble det Sigismunds tur til å stå og tenke seg lenge om. Best hadde han lyst til å irettesette denne i ord og lader forvorpne person. Hans tale var uhøvisk. Han talte som til en av sine jevnlike og ikke til sin foresatte. Han var for øvrig ikke helt sikker på om mannen var edru heller.

”Om dette skal vi tale en annen gang!”

”Ja, vi må ha noe å snakke om sea òg.”

Og Ol-Kanelesa gikk ned trappen.

*Han talte som til en av sine jevnlike og ikke til sin foresatte. Ja, nettopp slik var det. Skulle det ikke være slik? Kan hende samfunnet stilte opp andre standarder, men skulle det ikke være slik, i det minste i Guds rike, der *Hvo seg selv fornedrer skal opphøyes?**

Falkbergets samfunnskritikk er ikke rent lite besk her. Et grunnsyn bæres til oss gjennom Ol-Kanelesas tale: Vi er alle like for Gud, og vi skulle også behandle hverandre som likemenn. Benjamin Sigismunds holdning avkles gjennom denne korte samtalen. To grunnholdninger, to hjerter, står mot hverandre. Og det hjertet er fullt av taler munnen.

Så vet vi jo, vi som har lest de neste kapitlene, hvordan det går. De to, prest og klokke, bindes sammen i et skjebnefellesskap som raskt slår bro over den samfunnsmessige kløften mellom dem. Hjerte taler til hjerte. Presten foreslår til og med at de to skal si *du* til hverandre, han roser sin klokkes store visdom i full offentlighet og lar klokkeren, i en svært symboltung scene, føre sin prest sammen med Gunnhild Bonde idet han tar imot Ol-Kanelesas invitasjon til å drikke en skål – ja, er det en brudeskål? – med henne. Men klokkeren på sin side viser seg etter hvert fra en mer tilbakeholden side: Han holder, når det kommer til stykket, på formene, og gir uttrykk for at han synes det ville være å gå for langt om han skulle si *du* til sin prest. For, som han sier, ”prest er prest og klokke er klokke.”

Men så sterkt knyttes de to sammen at den ene ikke kan leve uten den andre. Når den ene dør, etter lang tids sykdom, da dør den andre samme natt. Allerede i det første møte mellom de to kan vi ane noe av denne samhörigheten. Ol-Kanelesas ord griper inn i Benjamin Sigismunds liv og selvforståelse på en slik måte at han får åpnet sine øyne for virkeligheten rundt seg. Ikke bare oppdager han at det går mennesker på gaten utenfor det vindu hvor han sitter og forbereder sin tildredelsespreken, den nye bergprediken, ikke bare det, han oppdager også hvordan deres liv er, disse som går langs Bergstadens gater, og han begynner å innse at også hans liv er vevet sammen med deres.

Hans hjerte fylles opp av ny forståelse. Da må også ordene han taler bli annerledes.

”En ting til, klokke!” Sigismund bøyde seg langt ut i døren. ”Er det meget dans her?”

”It så mye som før.”

”Hva kan så ha bevirket at dansen er i avtagende?”

”Je trur it at dem belle danse fullt så mye som før; det bli mesta tvihopping.”

Sigismund skjønnte ikke. Dette var gjerne noe giftig, noe aldeles umulig igjen. Han syntes å oppdage et forhånende smil i klokkerens ansikt.

Han sa strengt:

”Hva mener du?”

”Jeg mener at folk e før sultin no. Halår og krig støtt, det e itno større å danse på det.”

”Er her hungersnød?”

”Ja det vert smått med mat her oppi snøfonnom.”

”Trist!” sa Sigismund. ”Trist! Trist!”

Han ble med en gang mild. Det så ut som om naturen nå sådde med den gale hand. Krig, pest og hunger sådde den! Jeremias hadde rett:

”Blåsebelgen er oppbrent av ilden; forgjeves har man smeltet og smeltet, men de onde er ikke utskilt!” Likevel! Tilslutt skulle de onde bli utskilt! Her gjaldt om ikke å tape troen på lyset.

”Farvel, klokker!”

”Farvel, ja!”

Ol-Kanelesa gikk. Og det sang i en felestreng med det samme han steg ned på det nederste trappetrinn. Tonen sprang ham til hjertet. Han var spillemann og smed; stålet og jernet og felen, og Hyttelven om våren, alt hadde den samme sangen.

Sigismund satt igjen ved skrivebordet. Han satt og bladde i sitt manuskript til tiltredelsespreken; den nye bergprediken! Han hadde mistet tråden. Og det var som klokkeren, den infernalske klokker, hadde gitt ham noe beskt å svelge.

Blad etter blad leste Sigismund i sitt manuskript. Hans øyebryn trakk seg mer og mer truende sammen. En lek med en kårde i luften. Intet utfall mot det onde, mot Guds rikes motstandere. Et innlegg til egen ære og berømmelse og ikke til Kristi forherligelse var det han hadde skrevet. ”En ny bergprediken!” utbrøt han, ”Jeg som ingenlunde er verdig til å løse mesterens skotvinge, jeg skulle kunne skrive en ny bergprediken? O, dårskap! Dårskap!” han ble heftig beveget. Og han kastet seg på kne ved stolen og ba: ”Herre, herskarenes Gud! Min tornekronede og korsfestede frelser! tilgi for din bitre lidelse og døds skyld at jeg har søkt min egen ære og ikke din! Tilgi at jeg glemte ditt dyrebare løfte om at det vi skulle tale og si, det skulle bli gitt oss uti den samme stund. Herre, tenk i nåde på meg i ditt rike!”

Johan Falkbergets personskildringer er ikke bare betagende nære og dype. De er også tidløse. Hva kan ikke vi lære av disse to, som lever sine litterære liv for to hundre år siden, i en for oss på mange måter fremmed virkelighet? Gjennom

Falkbergets forfatterskap bærer de sin visdom videre til oss. De konkretiserer Jesu ord om hjertets og munnens tale.

Så vet vi at for Johan Falkberget selv var evangeliets ord umistelig; det evangelie-ordet som sier at Gud griper inn i hver enkelt menneskes liv, ja, kanskje særlig i livet til det fattige mennesket, det som strever seg gjennom hverdagene, sliter for livsoppholdelsen, kjemper for å leve i pakt både med Guds skaperverk og med det evige kjærlighetens evangelium. Kjærlighetens evangelium, det som sier at slik Gud er til stede i ditt liv, slik er også Gud til stede i din neste, og derfor skal du elske din neste som deg selv.

Ol-Kanelesa og benjamin Sigismund står der, i sitt første møte, som grovskisser til to helgenbiografier. Deres visdom taler til oss i dag. Det er et mysterium hva stor litteratur kan gjøre med oss, når vi får være med-skapere på Guds jord, slik Johan Falkberget fikk være.

I undring og takknemlighet vender vi oss til kjærlighetens og livets kilde, og vi sier: *Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.*

Fariseeren, tolleren og Kiempen

Refleksjoner i skjæringspunktet mellom Lukas 18 og Nattens brød

Preken under Falkbergetmesse på Ratvolden 23. august 2009.

(12. søndag etter pinse)

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Lukas i det 18. kapittel:

Til noen som stolte på at de selv var rettferdige og så ned på alle andre, fortalte Jesus denne lignelsen:

«To menn gikk opp til tempelet for å be. Den ene var fariseer og den andre toller. Fariseeren stilte seg opp for seg selv og ba slik: 'Gud, jeg takker deg for at jeg ikke er som andre mennesker, de som svindler, gjør urett og bryter ekteskapet, eller som den tolleren der. Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg tjener.' Tollereren sto langt unna og ville ikke engang løfte blikket mot himmelen, men slo seg for brystet og sa: 'Gud, vær meg synder nådig!'

Jeg sier dere: Tollereren gikk hjem rettferdig for Gud, den andre ikke. For hver den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.»

Slik lyder Herrens ord.

Jo det var Kiempen og den utskjemte dotter hans. Nå dukket de opp inni gråviekjerrene langs elvemelen. Kiempe-Ane skulle i dag stå kirkens disiplin for leiermål med gevorbneren Ole soldat.

Kiempens rette navn visste ingen. Vitterlig brukte han falsk signet – en utbyrdes – og talte papistisk. Han slo seg for noen år siden ned som bøxelman på de snaublåste berghamrene nord i dalen. Da han første gang sto i Hoviporten hadde han en ljå over akselen. Han så nifs ut. (I:7)

Jo, det var Kiempen... med disse ordene åpner Falkbergets Nattens brød-syklus. Kiempen er den aller første navngitte skikkelse vi støter på i hele denne store, ja, største av Johan Falkbergets fortellinger.

Først og fremst så er han An-Magritts bestefar. Eller så er det An-Magritt som er hans barnebarn. Hvem av dem som skal nevnes først er sannelig ikke så lett å si. To store skikkelser er det, og deres liv er så nært sammenvevd, så flettet inn i hverandre, at den ene nesten ikke kan nevnes uten den andre:

En natt utpå sommeren våknet matmoren i Hovi ved at Kiempen sto i måneskinnet innenfor dørstokken og holdt An-Magritt mot henne.

*Velsigne deg --- kviskret Kiempen. An-Magritt må få suge brystet ditt
eit kvarters tid. Helle svælte ho ihæl før meg.*

*Jeg har it mer sug enn åt sjøls mitt bån – svarte Hovikjerringen og
snudde ryggen til.*

*Kiempen falt på kne og tryglet: Berre eit kvarters tid! Gud vil lønne
deg!*

*Hver dag utover vinteren så folk den førlagte Kiempen springe i fukk
og drev gårdfares med An-Magritt i fanget. Han bar henne i et fotsidt
forkle. Og alle steder det var pattebarn tigget han om sug for den lille
morløse jenten.*

Når han steg inn brukte han halvt kirkelige visdomsord:

*I min alderdoms kummer kjem jeg og betle manna åt en sultin
Gudsengel!*

På denne måten berget han livet i An-Magritt. (I:12)

Kiempen bærer forresten med seg mer enn bare halvt kirkelige visdomsord. For han mangler ikke akkurat katekismekunnskaper; han kan resitere både David – altså Salmenes bok fra Det gamle testamente, den samlingen poetiske tekster som mer enn noe annet har vært kilde til kirkas bønneliv – og Luther, da er det vel først og fremst Den lille katekismen det tenkes på. Begge deler sitter som støpt hos Kiempen, sammen med bibelhistorien og diverse salmevers og øvrig kristen lærdom. Og alt dette deler han raust med barnebarnet sitt; han lærer henne opp i katekismen, den kristne barnelærdommen, og gjennom det former han hennes virkelighetsforståelse på helt avgjørende måter. Selv når hun er aller lengst nede kan hun hente trøst og inspirasjon i den ideologiske arven fra Kiempen; tenk bare på den sterke scenen fra arresten hvor hun finner trøst i å syngte for seg selv det verset hun bare kjenner som *Kiempens kveldssalme*:

*Nu kommer Jesus Kristus stille til din Dør
og bier der til Natten Endereise gjør;
nu luk, O Sjæl, dit Øie i,
thi Dagens Møie er forbi!
O, sæle Sjelebod for hvert et Mødig Sind
at høre den Opstandnes Skrit fra Veien ind,
du er Guds Gjæst i Nødens Hus en stakket Stund
- selv det skal engang stå på Zions Klippe-Grund;
nu luk, O Sjæl, dit Øie i,
din Trængsels Tid er snart forbi. (II:116)*

Én ting til lærer vi om Kiempen: Han bærer på en mørk hemmelighet. Han er tidligere straffange, merket på kropp og i sjel. Ryktene går rundt om i dalen, men Kiempen forsøker å holde fortiden fra livet. Til slutt nekter han, fornekte

han seg selv, overfor An-Magritt, begår mened, idet han sverger i Den treenige Guds navn ved Istjønnen at det hele er en løgn.

Men sannheten bærer han like fullt med seg. Sannheten om seg selv.

Så, i en følelsesladet scene, går omsider den gamle Kiempen til presten, hr. Jens, for å skrifte sine synder og motta alterets sakrament. Og med det er vi tilbake i tempelet i Jerusalem, i dagens evangelietekst, der hvor de to holdninger, de to sinn, brytes mot hverandre, fariseeren og tolleren:

Kiempen så en snarveg til skriftemålet. Hva dag som helst kunne han bli nødt til å ta brudgomsskjorten på for annen gang – for siste gang. Det gjaldt hans sjels salighet.

Je lyt få gå til alters ---

Det er alt natt – innvendte hr. Jens. Jeg er mødig og tarmetom.

Ja – ja. Kiempen fikk en ny fristelse. Kan je berre få lagt fra meg de tyngste stenene ---

Vel! avbrøt presten. Tal frimodigen!

Han skjønnte at den gjeldbundne svenn ønsket å lette sin samvittighet. Og det måtte han få. Mesterens løfte i Galilea til de hellige disipler rant ham i sinne: Hvad i løser på jorden skal være løst i Himlen!

Og stående – støttet til staven – begynte Kiempen å berette: Han fødtes i sorg for næring – i en liten husmannsstugu bortenfor fjellene. I oppveksten sultet han – og de andre der i trakten.

Hungret I?

Ordet sult gjorde sterkt inntrykk.

Ho mor åt stråför ---

Og døde? Vit at Israel åt manna i ørkenen. Og døde!

Kiempen nevnte også henne som i dølgsmål sydde brudgomsskjorten – den han om stutt tid måtte kledes i.

Hærskarenes trøstesløse saga! I grunnen var det en smukk og opphøyet skikk innen almuen å iklede døde menn brudgomsskjorten – et symbol på den himmelske brudgom.

Hodet ble igjen tongt som sten. Han fantaserte om et stykke brød og et stråleie. Da sprang han lys våken i været og stirret Kiempen inn i øynene.

Hvad hører mitt øre! Viedes han til sin trolovede utenfor kirkedøren? Han er altså idømt vanærende straff i jern!

Nei – sa Kiempen. Han kunne like godt ha sagt ja – det skjedde i vanvare.

Han lyver! skrek presten. Han taler usandhed! Du er en lovovertreder!

I nåde, herre! I nåde!

Kiempen ség i kne.

Har du brent og røved?

*Je vart skammelig mistenkt for et hestetyveri – for to elendige
 fillegamper. To halte øyk. Ingen ting verdt i handel.
 Du stjal to hester?
 Nei – nei – nei --- i Guds hus sto det redsel også av hans egne ord.
 Hans sjel sa ja – ja – ja.
 Videre! Presten hørtes mildere. Videre! Natten stunder til!
 Han kom i tanker om sin egen hest der måtte selges – hest og slede for
 to tønner bedervet og bedragelig oppveiet korn i Kammertjenerens bod.
 Også det var et skammelig tyveri – av Kammertjenerens forvalter. Tvedt –
 tjeneren – skrittet i sin herres urettferdige fotspor.
 Hr. Jens la hodet tongt i hendene. Og søvnen overmannet ham for
 alvor. Han lyttet sløvt til det Kiempen langsomt og skjelvende skriftet.
 I Guds navn! Har du tillige avlagt falsk ed?
 Her hørte han noe som kunne oppvekke en død.
 Ho An-Magridd mått it tru at je har gått ti jarn. Og så rekte je tri
 fingrer opp uti myrkanten.
 Altså ikke i tingstuen under øvrighetens nærvær og i lovens ansvar?
 Nei – i myrkanten – der ho An-Magridd og je brente køl åt
 Kammertjeneren.
 Hør, Kiempe! Det er ingen dødssynd! Vi falder alle i skjulte fristelsers
 faldgruber.
 Herre Zebaot!
 Kiempen kjente et berg gled av akslene – dødssyndens berg – samtidig
 løftet og støttet en usynlig arm ham opp så han til slutt sto rak og oppreist.
 Presten sov. (I:195-197)*

Heldigvis våkner den sløve og dormende presten til igjen etter hvert, og han går
 i gang med å forberede alterets sakrament for den angrende synderen. Men
 Kiempens samvittighet har ennå ikke funnet ro:

*Bi, Herre! Bi! Bi!
 Det kom som et nøddrop langt ute fra et hav.
 Du har vel aldri en synd fortiet?
 Jo Herre, jo.
 Er du en undvegen?
 Nei – løslatt fra festningen.
 Han brettet trøyekraven ut over venstre aksel. Et arr lyste fra den –
 tross mørket i sakristiet.
 Et gjenkjendelsestegn?
 Kiempen åpnet leppene til et svakt ja.
 Da har du sonet din brøde.
 Ja forloven – men --- men je stjal bare den ene gampen. It den andre!
 Jo je tok begge to! Je trudde at Gud visste kven je var!*

Minniske! Du har lige fuldt fortiet den halve sandheten for mit åsyn. Ingen i sandhed angrende dølger sin misgjerning i skriftemålet! Vid, du er hjemfalden til kirkens disiplin!

Kiempen kjente fra festningen de fryktelige ord. Og senere hadde de skåret et kryss i hjertet – da datteren Ane sto kirkens disiplin. Han så gapstokken – den tegnet seg mot sakristiveggen. I en djevens skikkelse begynte den å hviske: Kiempe! Endelig har jeg deg i min vold; hestetyv, festningsslave!

Nåde, prest; Guds nåde!

Hr. Jens tiet.

Kiempen jamret:

Tilgi meg! For de Guds englers skyld; førlat meg prest!

Ennå tiet hr. Jens. Han visste ikke hva han skulle tro. Var hele skriftemålet en utspekulert løgn? I denne tvil torde han for sin samvittighets skyld ikke la den grånende forbryter få sakramentet. Han forutsattes skrifte under kirkeed.

Kiempen sjanglet inn til dørkarmen. Han så sitt livs ende. Hit og ikke lenger ---

Flukten fra seg selv – travingen, barselskjerringene imellom i måneskinnet med gudsengelen An-Magritt i forkleet – bønnene til Gud den allmektige om å skjule fotefarene hans – håp og skuffelser. Ja alt kunne han ha latt være. Han burde ikke engang ha forlatt straffeanstalten. I friheten ble han fange for livstid.

Harmdirrende famlet han bak ryggen etter nøkkelen i låsen. Han så en munn ferdig til å spytte ham i ansiktet --- den munnen smilte så mangen natt til ham fra en vugge framfor skorstenen. Han hørte en liten barnefot gå bort for aldri mer å vende tilbake. Ja! Ja! For tretten – for fjorten – for femten år siden lød dens første skritt i stuguen lik en Herrens lovsang.

Hr. Jens skjønte at Kiempen hadde sin kristendomskunnskap fra festningskapellet. Og som alle durkdrevne forbrytere brukte han yndigheten i Guds ord til et skalkeskjul for løgn og laster. Det irriterte. Hungeren hisset. Han fyltes av uvilje og avsky.

Kiempe! Tilstå at du er en undvegen! Jeg ser Abels blod dyppe fra dine hender!

Han sprang bort til Kiempen – snublet i samarien – og løftet handen truende. I morgen den dag skal du stande til rette i brevkammeret!

Kiempen stirret presten målløs i øynene. Han åpnet munnen – men fikk ikke ord fram. Da lo han. Lo redselens grusomme latter.

Presten senket armen. Han hørte at det ikke lenger var et legems latter. Nei, en sjels – en fortapt sjels. Og han tumlet baklengs inn til veggen og holdt de flate og kvite hender for ørene. Latteren trengte gjennom marg og ben.

Hinnoms dal! Gehenna!

Hvilket syn! Over Kiempens ansikt og hår gled et gyllent rosenskjær – som fra en lampe. Ansiktet steg fram i sterkt tindrende lys.

Guds nattlampe!

Hadde han i sin kristelige iver og overilede vrede dømt den pøniterende urettferdig?

Lukk sakristidøren!

Et stormkast drev døren i.

Olding! ropte han. Intet svar. Olding! Du skal få din salighetstørst stillet!

Hr. Jens sto i et for ham ukjent mørke --- det sjelen sover i. (I:199-201)

Så går Kiempen inn i natten og til sin død. Kirkegårdsmedhjelperne finner ham liggende i en allerede ferdiggravd grav. Nå er det hr. Jens som blir bærende på en tung bår: Vissheten om at han lot seg styre av mistilliten og avviste og så ned på den skriftende, i stedet for å løfte ham opp slik en sann Herrens tjener skulle gjøre. Hr. Jens ble fariseeren som hevet seg over Kiempen, tolleren som slo seg for brystet og ba: *Gud, vær meg synder nådig!*

Det var visst ellers voldsomt så lett det var å heve seg over nettopp Kiempen:

Per klagebrevet trampet oppover. Ved synet av Kiempeplassen begynte han å rose seg sjøl: Ja, her står du hederligere enn sjølveste Morten Luther. Du hadde ustraffede foreldre. Verken slo de seg i brennevin eller stjal et eneste fôrstrå. I ektestand er du født og slapp sjå mor di stå i gapstokken. Ja det slapp du ja.

Han kløv på tverke i de bratte bergene mellom kvister og viekjerr. Kiempeplassen burde Randulf ha døpt Kjyvplassen i bøxelbrevet. I det minste Tullplassen! Okseplassen! Frillplassen! (II:33)

Fariseerne finnes overalt, også i Falkbergets univers. Men blant dem som søker til Herrens tempel i Gauldalen er det også tollere. Og selv om hr. Jens – den senere angrende fariseer – avviser Kiempens selvransakende bekjennelse så er Falkberget tydelig på hvilken rolle han plasserer Kiempen i.

For i *Nattens brøds* symbolunivers blir Kiempen en patriark. Kiempeplassen, som bærer hans navn, blir en ny Edens hage. An-Magritt får stedet til å blomstre litt etter litt, og bærer gjennom det både arven og navnet hans videre. En mengde bibelske urfortellings-motiver hentes etter hvert fram: Miljøet rundt smeltehytten er Noahs ark, det er Gosen hvor hebreerne bodde under slaveriet i Egypt, det er ørkenen hvor gudsfolket flakket omkring i 40 år, prisgitt Guds manna, brødet som Herren sendte over marken i løpet natten. Midt oppi alle disse symbolene som veves og flettes inn i hverandre på nye måter står An-

Magritt som et symbol for den nye skapelsen, den nye begynnelsen, veksten, som en Eva i et begynnende paradisi midt i kaos. Hun vokser i tillit og kjærlighet, fra innestenghet og skepsis og selvcentrert liv til utadvendt omsorgsfull nestekjærlighet. Hun lærer å elske seg selv – og sin neste. Og det er først og fremst to skikkelser – Kiempen og Johannes – som hver på sin måte lærer henne hva kjærlighet er.

Hvem er Kiempen? Han er en virkelig kjempe, en troens gigant. Han tegnes som en svært from mann, selv om han ikke tør heve hodet.

Da er det vel om ham Jesus sier: *Den som setter seg selv lavt skal settes høyt...*

Så når Filip løpedegn møter An-Magritts i hennes drømmesyn en natt i arresten, da er det ikke lenger noen tvil om hvilken dom Gud har felt over Kiempens liv:

*Lær og slåer larmet. Fængselsporten åpnedes.
Her satt og lå kvinner og menn og barn i lenker og halsjern og
fotbolter. I pannen har de Kristi korstegn.
Filip hvasket til An-Magritt: Alle du ser her har fått innbydelse til å
sitter øverst ved bordet i Kongesønnens bryllup.
Hun spurte da: Blir Kiempen med i bryllupet?
O enfoldige! Kiempen er der alt! (II:118)*

Falkbergets evangelium lyser i dag like klart som Lukas'. Gjennom dem taler Gud til oss, i den samme ånd som et annet ord talt igjennom profeten Jesaja: *I det høye og hellige bor jeg, og hos den som er knust og nedbøyd i ånden.* For er det ikke nettopp dette som er kjernen i evangeliet? At den som er bøyd ned kan løftes opp, fordi han som er opphøyet over alle ting bøyde seg ned; at skurker kan bli helter fordi han som er herre over alle ting lot seg behandle som en skurk, en røver, en forbryter, en opprører.

I dagens evangelietekst snus rollene på hodet. Fariseeren som i Jesu samtid var den fromme blir avkledd i all sin egenrettferdighet, mens tolleren, et ord som den gang var synonymt med *småsvindler* og *overløper*, løftes fram som en som taler sant både om seg selv og om Gud. Falkberget gjør et lignende grep: Presten avkles fullstendig moralsk sett i møtet med Kiempen, og da særlig i dette: At han nekter Kiempen del i nattverden. Kan det tenkes en større synd enn å stille seg i veien for Guds kjærlighet og nåde? Hos hr. Jens gis det ikke særlig rom for å være underveis, for å famle, for å lete – i hvert fall ikke akkurat denne kvelden. Han hopper til konklusjoner, forhåndsdommer, karikerer, ser ned på sin neste og dømmer deretter. Og med dette er han fanget i det som er og alltid vil være fariseismens vesen: At man lesser opp bærer på andre, bærer som man vet innerst inne at en selv ikke ville løfte med en finger en gang. Til den som fristes

til slik å heve seg over andre lyder Jesu advarsel klart og tydelig: *Den som setter seg selv høyt skal settes lavt.*

Men når alt dette er sagt: Én viktig sak hadde de to felles, fariseeren og tolleren som Jesus fortalte om: De kom fram for Guds åsyn i tempelet. De søkte kulten, de søkte det rituelle fellesskapet. Vi kalles til å gjøre det samme, med våre liv, akkurat slik de er, enten de nå er mer eller mindre kompliserte enn Kiempens, uansett hvor langt vi har kommet i innsikt om oss selv og om Gud og om vår neste. Og dette kan vi gjøre i tillit til at Gud vil møte oss med sin altomfattende kjærlighet og dele sine gaver med oss – raust, ikke bare på grunn av men også på tross av. Vi er invitert til å sitte der, ved bordet, sammen med Kiempen, han som Filip og An-Magritt så i Kongesønnens bryllupsfest, den festen som hr. Jens nektet ham forsmaken på men som ingen, ingen kunne ta fra ham.

Så kan vi, sammen med alle andre tollere og Kiemper og hr. Jens'er og andre kjempende mennesker gjennom alle tider, øve oss til den dagen da vi alle skal samles rundt det himmelske festmåltidet der lovsangen skal tone uten ende:

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

Pistolen – en takknemlighetens apostel

Preken under Falkbergetmesse i Røros kapell 13. september 2009
(15. søndag etter pinse)

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Lukas i det 17. kapittel:

På reisen til Jerusalem dro Jesus gjennom grenselandet mellom Samaria og Galilea. Da han var på vei inn i en landsby, kom ti spedalske menn imot ham. De ble stående langt unna og ropte: «Jesus, mester, forbarm deg over oss!» Han så dem og sa: «Gå og vis dere for prestene!» Og mens de var på vei dit, ble de rene. Men én av dem kom tilbake da han merket at han var blitt helbredet. Han lovpriste Gud med høy røst, kastet seg ned for Jesu føtter med ansiktet mot jorden og takket ham. Denne mannen var en samaritan. Jesus sa: «Ble ikke alle ti rene? Hvor er da de ni? Var det ingen andre enn denne fremmede som vendte tilbake for å gi Gud æren?» Og han sa til ham: «Reis deg og gå! Din tro har frelst deg.»

Slik lyder Herrens ord.

I

*Jeg folder mine hender små i takk og bønn til deg.
La alle barn i verden få det like godt som jeg.*

Denne korte kveldsbønnen synges eller leses ved tusenvis av sengekanter i landet vårt hver eneste dag. For det er en av våre aller mest kjente kveldsbønner, dette. Torbjørn Egner er forfatter, og med få ord makter han å sette fokus på det som skal være dagens tema: *Takknemlighet til Gud for livet.*

Det må være fantastisk å bli frisk når man har vært syk, å bli ren når man har vært spedalsk, når man har vært uhelbredelig syk, utstøtt fra samfunnet. Dagens evangelietekst forteller hvordan Jesus endrer ti liv radikalt, ja, nærmest gir livet tilbake til de ti spedalske, både sosialt og fysisk. På samme måte leser vi andre steder i evangelietradisjonen om hvordan Jesus gav døve hørselen tilbake, åpnet øynene på blinde og førte mennesker som var bundet av mørkets makter på kropp og sjel tilbake til lyset og livet.

Det er fantastiske historier som kaller på takknemligheten.

Det må være fantastisk å bli frisk når man har vært syk. Men er det ikke i grunnen fantastisk å være frisk, også selv om man aldri har vært alvorlig syk? Er det ikke fantastisk å kunne se, kunne høre? I det hele tatt: Være til – også om man, over kortere eller lengre tid, må kjempe med større eller mindre problemer knyttet til helse og velvære?

Eksistensen er i seg selv en gave. Det er egentlig utrolig hvor lett det er å glemme dette. Det er overraskende lett å ta ting for gitt. Dagens evangelietekst holder utfordringen fram for oss: Takknemligheten til Gud for det Gud gir.

For vi skylder Gud alt – også det at vi er til. *Uten ham hadde ingenting vært til av alt det som er til.* Eksistensen er ikke noe selvsagt.

II

Johan Falkbergets litterære univers er til tider nokså mørkt. Vel er han, som Falkbergetseminaret denne helga minner oss på, stadig *vendt mot lyset*, og det mangler ikke på komiske situasjoner, på svart humor, på gylne gledesøyeblikk. Men først og fremst skildrer han hverdager fylt av slit og strev, stadig kamp for tilværelsen. I forhold til vår egen verden er det en på alle måter svært kynisk virkelighet, en verden hvor den syke eller svake er overlatt mer eller mindre til seg selv og tilfeldighetene. Nå kan selvsagt vår egen verden være bære mørk og trist, den også, det er ikke det. Men akkurat i vår krok av verden er det gjort mye for å demme opp for utbytting og marginalisering – heldigvis.

Det er An-Magritt-år i år, 50-årsjubileumsåret for *Nattens brøds* ferdigstillelse. Dersom vi nå beveger oss inn i verdenen rundt Cornelia smeltehytte, da er det ikke bare svovelrøken som gjør tilværelsen mørk og tung. Kammertjeneren henger også over dalen som en skygge; han tyner både menneskelige ressurser og naturressurser, han holder stadig penger tilbake, senker priser i nødstider, i det hele tatt: Opptrer som en god, gammeldags slavedriver. Men folket er blindet av drømmen om Penning! Penning! Åkrene ligger brakke, for ingen har tid til å pløye når man kan kjøre malm! Uår følger uår, og når penningen aldri kommer slik man forventer, må den ene bonden etter den andre gi fra seg gård, grunn og frihet til livegenskapet.

Takknemlighet for livets og eksistensens gave er det ikke noe særlig rom for. Fokus blir – naturlig nok, kanskje – mer og mer på det man *ikke* har og det man *ikke* kan oppnå mer enn på de gaver og evner og muligheter som faktisk foreligger. Det er lettere å få øye på begrensningene enn på mulighetene. Dag og år flyter i hop i en grå tåke. Som det står ett sted, det er idet de nygufte, An-Magritt og Johannes, vender tilbake til dalen fra byen og Vår Frue:

Bøxelsittere og leilendinger mintes langt fra alle levedagene sine. I alminnelighet skilte det ene kalenderåret seg ikke større ut fra det andre. Dag kom. Og dag gikk. Velstanden ség langsomt utover mot stupet. Våren de vigdes i kirken satte de X ved. De tenkte på bryllupsdagen uten ord. Helst i livaktige bilder: En salmetone i kordøren. Fotefår i graset. Knepp i

*en dørklinke. Et gyllent solstrif over malmkarmen. I det minste sus i et strå.
For tanken kunne selv det bli noe stort og dyrebart.*

Midt i dette grå-svarte universet er det likevel noen punkter som skiller seg ut med sitt klare lys. Jeg kunne selvsagt ha pekt på An-Magritt, fortellingens hovedkarakter, hun som dyrker jorden når ingen andre gjør det, hun som skaffer seg kunnskap i språk og regneferdigheter for å unngå å få sin virkelighet manipulert og får Kiempeplassen til å vokse når andre må gå fra gård og grunn. Eller jeg kunne ha løftet fram Hedstrøm, dette pussige skytsengel-fantomet som dukker opp ved An-Magritts side som en håpets budbærer hver gang ting drar seg til. Men akkurat i dag er det en annen karakter jeg ønsker å sette fokus på. Det er Pistolen. For meg framstår han mer og mer som en apostel for nettopp *takknemligheten*.

Pistolen får en lang vei å gå, lengre enn de fleste. Den lille sigøynergutten som adopteres – eller kjøpes er det vel riktigere å si – av hestejelkeren, denne gutten lever først sin tilværelse i fjøs og stall sammen med sin mester. Hardt arbeid, nifse verktøy, redsel, brøl, blod, svette og tårer – og mye overtro, enten det nå handler om månefaser eller hvordan verktøyet behandles i sekundene før bruk. Aller sterkest trer hestejelkerens trosunivers fram for oss i scenen hvor de to begraver en hest levende som offer til Døden og Den onde selv i en byttehandel for å få frelst An-Magritt fra arresten. Det er en mørk verden, dette, selv om det heller ikke mangler på svart humor.

Samtidig er det stadig strimer av lys også rundt Pistolen. Ikke minst er det hans spesielle evne til å lære, etter hvert også lese seg til kunnskap, som fascinerer. Alt fra han er liten er det han som leser bordbønnen når han og mester skal spise, og denne bønnen rettes slett ikke til Døden eller Ondskapen:

*Fader – moder, søster – broder!
Hør Herrens ord ved livets bord:
Æd dit brød i Jesu navn!
Ham til ære – os til gavn!*

Det er fascinerende å følge Pistolen, eller Pedro som er hans egentlige navn, fra de mørke krokene i de mørke husene og på vandringen ut i lyset, opp mot høydene. Pistolen bruker de evner og anlegg han har: Sangstemmen, læreevnen, fornuften. Han løfter seg selv opp, og gjennom det også andre. Så blir det tjeneste i kirken på ham etter hvert, løpedegn blir han. Men han insisterer på at han ikke trenger mer enn ¼ lønn, han fortsetter å gå i sine gamle klær og sko:

Pistol! sa An-Magritt. Du er et fugleskremsel. Vet du it at du er latindegn?

It vil jeg gå finere kledd enn mester gjorde, an-Magritt! Han var visere mann enn jeg. I fint ty kan jeg bli stormodig. Profeten gikk i kappe av kamelhår. Bøxelsitterne og leilendingene er nakne. Filosofene til Alexander den store mente at sjelens dyder er rette bunaden.

Du og filosofene! hermet An-Magritt. Ting deg sko og skikkelig kofte! Bøxelsitterne og leilendingene lyt vel en gong skjønne at du it hører til landløpere!

Pistolen smilte: Vi er fattig! Vi og broder Lazarus!

Pistolen makter, nærmest mot alle odds, å beholde en grunnleggende takknemlighet til livet og til tilværelsen midt oppi det som kunne vært bare mørkt og trasig. Alle sine evner og all sin energi bruker han til å undervise dem rundt seg i katekismen: Lære dem Troens parter, bibelhistorien og salmesang. Han løfter fram Gud som alle tings kilde og alle tings mål, midt i alle trasighetene rundt smeltehytten. En tid reiser han bort fra dalen, til byen, til Vår Frue, til kirkesangen, men han vender snart tilbake til det stedet hvor han kjenner at han hører gjemme, og der fortsetter han å dele raust av sine evner til alle, enten det nå er prest eller bonde det er snakk om.

Og gjennom all sin gjerning, – ja, slik oppfatter i hvert fall jeg det – gjennom sitt liv, sin livsholdning og måten han bruker sine evner på, gjennom dette gir han sine medmennesker noe av verdigheten tilbake.

Kanskje er det et tiltenkt paradoks, dette, at Pistolen ikke er *en av dem*. Som samaritanen i dagens evangelietekst er han en utlending, en fremmed, en som folk i utgangspunktet gjerne så litt ned på. Falkberget viser nok en gang at Guds lys kan skinne fram på de mest overraskende steder.

III

Guds lys skinner også hos oss, i dag. Et barn har blitt døpt. Kristoffer, døpt til Kristus, tegnet med hans tegn. Kristnet, en kristen, fra denne dag, denne stund.

Barnet minner oss om eksistensens mysterium og Guds godhet. Livets gave – blir denne noen gang tydeligere enn når vi står med et lite barn i armene for aller første gang?

Hvilke gaver og evner Kristoffer har og hvordan han skal bruke dem, det vet vi ikke ennå. Men i dag har dere foreldre og faddere lagt hele livet hans i Guds hender. Dere har tatt på dere å lede ham på veier som kan føre ham fram til tro, håp og kjærlighet, til verdighet og til takknemlighet.

Og kanskje er det takknemligheten som er det aller mest grunnleggende. Kanskje er det virkelig slik, at alt det andre, det være seg troen eller håpet eller

kjærligheten, springer ut av takknemlighetens kilde, ut av evnen til å se Guds nærvær og Guds usvikelige omsorg også midt i det mørkeste mørke. Slik var det i hvert fall for Pistolen, han som satt i den mørkeste kroken og leste takkebønnen over det tørre brødet som ble gitt ham. Og da ble brødet en himmelsk gave, et tegn på en bedre virkelighet enn den vi kan se med våre øyne, et løfte om at dødens makt over menneskenes liv er brutt.

Derfor skal vi også lese Pistolens bordbønn i dag, idet vi samles rundt bordet. Og så skal vi ta imot brødet og vinen, idet også vi sier:

*Æd dit brød i Jesu navn!
Ham til ære – os til gavn!*

Så kan vi gå herifra med glede og takk i våre hjerter, med fornyet evne til å elske vår neste som oss selv og å løfte hverandre opp til Gud – i takknemlighet.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.